

Дзвоник

№55

Журнал для українських дітей Румунії
Місячник Союзу Українців Румунії. 3 рік видання, жовтень, 2011 рік

Dzbonuk (Clopotel)

№ 55, 2011 р.

Журнал для українських дітей Румунії.
Заснований у 2007 році.

Над *Dzbonukem* працювали:

Головний редактор: Микола Корсюк

Редактор: Людмила Дорош

Редколегія: Іван Ковач, Михайло Михайлюк, Михайло Трайста, Марія Чубіка.

Адреса редакції:

м. Бухарест, вул. Раду Попеску, 15, с.1
тел.: 021-222-07-29; 021-222-07-37;
телефони/факси: 021-222-07-37

Друкарня:

«S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Adresa redacției:

str. Radu Popescu 15, sect. 1

București, România.

Наша електронна адреса:
redactia.clopotel@gmail.com

Dzbonuk пропонує:

- * казки
- * оповідання
- * вірші
- * загадки
- * дитячу енциклопедію
- * сторінку народознавства
- * пісеньки
- * сторінки-розм

альовки

- * рухливі ігри

Dzbonuk завжди радо прислухається до ваших пропозицій і друкуватиме надіслані вами спроби!

Увага! За достовірність надрукованих матеріалів відповідають їх автори!

Іван БАГРЯНИЙ

РІДНА МОВА

Мово рідна!

Колискова

Материнська ніжна мово!

Мово сили й простоти,

Гей, яка ж прекрасна Ти!

Перше слово – крик любови,

Сміх і радість немовлята. –

Неповторне слово «*Мату*» –

Про життя найперше слово...

Друге слово – гімн величний,

Грім звитяг і клекіт орлій, –

Звук «*Вітчизни*» неповторний

І простий і предковичний...

Ну, а третє слово – «*Мила*» –

Буря крові, пісня рвійна

І така, як пах любистку,

І така, як мрійка мрійна...

Перейшов усі світи я –

Є прекрасних мов багато,

Але *першою*, як Мати,

Серед мов одна лиш ти є.

Ти велична і проста.

Ти стара і вічно нова.

Ти могутня, *рідна мово!*

Мова – пісня колискова

Мова –

матері уста.

Микола КОРСЮК

Диво грибної пори

Х

Петрусь із Павутинкою вибрались на пагорб. Виднокруг здавався хлопцеві чудовим. Зелений ялинник – рівний, як гребінь, устеляв усю улоговину. Десь не десь яскрівся золотий стовбур бука, а чи дуба, що приманював зір і наче холодив його. Якась незрозуміла ласка заглядала в душу, даруючи незрозумілу розкіш. Було до болю спокійно і тепло.

– Отут і перепочинемо, – мовила Павутинка.

Саме цього очікував Петрусь, бо в душі цього бажалось. Бажалось саме цієї хвилини. Щоб усе пройдене осіло в душі й залишилось надовго у пам'яті. А пам'ять – то багатство. Петрусь знав про це, бо батько не раз говорив йому.

– А може підемо? – запитав він.

– Ні, трішки пересидимо отут. Хіба тобі тут не гарно?

– Гарно, та ще й спогади навіює.

– Які спогади?

– Про батька. Він умів мені розказувати про ліс.

– Себто?

– А так. Ліс, – говорив він, – як великий світ. Усього тут знайдеш. А найбільше, – говорив, – краси. А краса, – казав, – якщо є в твоїй душі, то є. З нею

народжуєшся, а потім її виростаєш.

– Мабуть, синку, твій батько був людиною культурною.

– Лікарем він працював. Сільським. Та нам добре було. А ви обіцяли розказати про вашого брата.

– Не тільки про брата хотіла. Бо так – просто нічого не зрозумієш. Тут історія довга, заплутана подекуди, і я не хотіла б тебе туди вплутувати. Але знай, що батька твого я знала.

Якби стояв, Петрусь мав би впасти. Лишень такого він не сподівався. Наче хтось його в голову гупнув молотком.

– Як це?! Ви знали мого батька?!

– Знала, – відповіла спокійно Павутинка. – І не переживай. Я все тобі розповім і поясню. І ще раз – не хвилюйся. Я тобі передбачаю добру долю.

– Як це?

– Ми ж одного роду.

– Павутинко!? Як це так?

– А так в житті буває. Не сподіваєшся, а воно в хвилику нагряне.

Петрусь онімів. Ні слова, ні сили в нього не було. І навіть здивування. При чому тут уся притичена. І, до речі, до чого цей баламутний світ. А, може, вже й не такий баламутний...

(Далі буде)

Олесь ДОНЧЕНКО

ЛІСОВОЮ СТЕЖКОЮ

Уривок з повісті «Лісничиха»

...На початку жовтня ледве помітною лісовою стежкою, яка звивалась між старезних дубів, ішла дівчинка років тринадцяти. На ній була картата новенька кофтина, синя спідниця й біла хустинка, як терен-цвіт. І ця хустинка різко відтіняла чорні брови дівчинки, її засмагле обличчя й світлі очі. Такі світлі й зелені, що в темряві вони, мабуть, блимають, як світлячки. Її кругле ніжне підборіддя схоже було на яблуко, а припечений сонцем кирпатенький ніс скидався на жовту лісову грушку, яка вистигла проти сонця аж на верхівці дерева.

Дівчинка несла книжки й зошити. Вона поверталася додому із школи. Йшла вона легким безшумним кроком, наче пливла над стежкою, і тільки іноді під її черевиками стиха хрускала суха гілочка або жолудь.

Стежка зненацька повернула праворуч, обминаючи круту гору, і тоді стало чути, як весело видзвонює у тишині вода. Прозорий струмок перетинав стежку, і через нього було перекинута кладку з сухої деревини. Кора на дереві зійшла, і стовбур, сточений жуками, вимитий дощами та висушений сонцем, жовтів і вилискував, мов велика кістка якоїсь прадавньої тварини.

Дівчинка сіла над струмком, поклала біля себе книжки й почала задумливо бовтатись у воді руками.

Хвильки хлюпали в неї поміж пальців і

здіймались ясними пухирями, в яких відбивалось на мить то жовте листя клена, то клаптик блакитного неба, то обличчя в білій хусточці.

На дні струмка ворушилась водяна трава – довгі такі стьожки, як пучки волосся.

Руки в дівчинки були шершаві, як дубова кора, засмагли і подряпані. Хустинка в неї зсунулась набік, і з-під неї вибилася

хмарка льняного волосся, білого і легкого, як пух, – дмухне вітерець, так воно й розлетиться навколо. І тепер дівчинка стала дивно схожою на кульбабу. В школі її подружки так і кликали завжди: Улянка-кульбабка.

Улянка повільно глянула навколо й наче вперше помітила, що ліс її любий вже прибрався в нову чарівну одужу.

– Здрастуйте, сестри-берізки,

вас не впізнати сьогодні. Чи ви це, мої білорі?

Ой, леле, не чують привіту, свічками золотими палахкотять.

– Ой, який же ти став тепер, мій лісбрате! – думає дівчинка. – Як же ти пишно прибрався! Ось ти яка, осінь, у лісі!

Улянка підвелась, підхопила книжки і, перейшовши через струмок по сухій деревині, звернула із стежки. Вона пішла навпростець, продираючись крізь ліщину, зриваючи інколи золотавий горіх, який траплявся під руку.

Катерина ПЕРЕЛІСНА

ОСІННІ ТАНЦІ

Вітер взяв сопілку в руки:

– Ду-ду-ду!

Хто зі мною потанцює

У саду?

Захиталися жоржини:

– Може, й ми!

Тільки ти нас над землею

підійми!

– Шкода часу, – вітер каже, –

Підіймать!

Видно, вам не доведеться танцювать!

Тут як зірвуться листочки із дубка,

Із вербички, із берези,

Із кленка, – хто червоний,

хто жовтавий,

Хто рудий, а хто трішечки зелений –

Молодий.

Як закрутяться у танці

Угорі! І низенько над землею

У дворі. Вітер кинувся за ними:

– Ой, ду-ду!

От хто вміє танцювати

до ладу!

Леонід ПАВЛЕНКО

ОСІННЕ

Жовте листя. Сіре небо.

Яблука червоні.

Заховався пташиний щебет

У моїй долоні.

Попелясті павутини...

Очевидно, осінь

Просочилась по краплині

У серпневі роси.

Бродить вітер по алеях,

Носить запах диму.

Вітер губиться в ідеях:

Як зустріти зиму?

В сон поринули городи,

Яблука зірвали.

І зелене вийшло з моди,

Сіре модним стало.

Небо, тихе і похмуре,

Мокне у калюжі.

Чоловік задуму курить,

Згадуючи ружі.

Та нехай і згасла зелень,

Хай і зблякла просинь, –

Не печалься, рідна земле:

В тебе славна й осінь!

Ліна КОСТЕНКО

БІЛОЧКА ВОСЕНИ

На гіллячках, на тоненьких,

Поки день ще не погас,

Сироїжки та опеньки

Білка сушить про запас.

Так нашпилює охайно,

Так їх тулить на сосні

І міркує: а нехай-но

Ще побудуть тут мені!

Поки дні іще хороші,

Поки є іще тепло,

А як випадуть пороші,

Заберу їх у дупло.

Буде холодно надворі,

Сніг посиплеться з дубів,

Буде в мене у коморі

Ціла в'язочка грибів!

Але білочці не спиться.

Дятел стукає: тук-тук!

Щоб не вкрала їх лисиця

Або хитрий бурундук.

Людмила ДОРОШ

Як карасик подався до моря

(Продовження з попереднього числа)

– Ну, а хто ж ти і звідки прибув? – зацікавлено розглядав карасика морський дракончик. – Щось я не бачив схожих на тебе тут, у цьому безмежному морському просторі.

Розповідь карасика Чомусика видалася цікавою і дракончику. Карасик запросив і його у гості в Загату, проте той чесно зізнався, що не може рушати в таку далеку дорогу.

– Знаєш, – повів вдячний за запрошення дракончик, – я саме збираюся на вечірку, хочеш піти зі мною? Я маю одне зайве запрошення.

І ось вони рушили в дорогу. Сонце вже зайшло за обрій, так що видимість була досить поганою, проте Чомусик не відставав від морського дракончика, який, здавалось, мав при собі якийсь невидимий ліхтарик – так впевнено плів він у тьмю йому відомому напрямку. Подеколи в тій непроглядній п'ятні Чомусику вдавалося розглядіти якихось риб, то більших, то менших.

Аж ось почали лунати високі приємні звуки і морський коник пояснив:

– Це наші співаки дельфіни. Яка ж вечірка без музики?

І дійсно, немов за змахом якоїсь чарівної палички, все довкола заколивалось, темна морська вода почала світитися і мерехтіти різнокольоровим світлом і Чомусику здалося, що вже і він світиться, і морський коник, і навіть дельфіни, коливаючись-підтанцювуючи під свою музику, одягнулися в казкове мерехтливе сяйво.

– Ну й чудасія, – ледь зміг видавити кілька слів здивований карасик, а морський дракончик з насолодою розміявся:

– Чому ти так дивуєшся, у нас у морі проживає дуже багато істот, які світяться. Ось, дивись, – кивнув він уліво, – бачиш ту блискучу кулю? То медуза, їх дуже багато в морі. А он те схоже на справжнє сонце світло випромінюють каракатиці. А ось ті маленькі цятки – то рачки. А те розсіяне сяйво – то зовсім маленькі мешканці нашого моря – різні морські бактерії й черв'ячки.

– А що ж ми шукаємо тут? Я зовсім не свічуся... Дійсно, і моя блискуча луска відбиває світло і я поблискую, але то не сяйво...

– Багато ти ще чого не знаєш, – засмі-

явся дракончик. – Справа в тому, що хоча вони й можуть світитися, але без нашої допомоги їм було б важко. Ми допомагаємо їм коливатися і рухатися у воді, і тільки у русі й коливанні переважна їх більшість може світитися. Дивися, як нас багато зібралось – гордо вів далі дракончик. – Гарна вечірка видалася.

І дійсно, карасик був повністю згоден з ним: море мерехтіло-світилося, немов нічне небо, яке бачив карасик теплими погожими вечорами, коли хвилі не баламутили озеро і йому було видно той безмежний небесний купол, вкритий тисячами яскравих цятчок-зірок. Йому здавалося, що тут, у морі, навіть краплинки були блискучими, немов малесенькі зірочки нічного небесного полотна.

Але зненацька те сяйво якось небезпечно і тривожно заколивалось і усі чомусь кинулися навтьоки.

– За мною, – швидко скрикнув морський дракончик, – знову клята акула побачила наше зібрання. Перебирай скоріш плавцями, а то біда нам!

Та куди було карасику? Усі, хто був присутній на вечірці, втікаючи від акули, створили таку сильну течію, що карасик був просто підхоплений нею і плів, куди плвли інші істоти, він просто не міг вирватися і плів, навіть не перебираючи плавцями і майже не роблячи ніяких рухів, уперед. Але через короткий час він відчув, як якась велика сила тягне його та інших назад.

– Сильніше, швидше, – лунали розпачливі голоси, і він разом з тими голосами опинився в якійсь непроглядній темряві. Шум збентеженого морського моря ушух, лише якесь рівномірне биття тривожило цю темряву: «Тук-тук, тук-тук». До його вух почали доноситися спочатку приглушені, а потім все сильніші плачі.

– Чого ви плачете? – запитав розгублений карасик.

– Бо кінець нам! – сказав хтось поблизу нього. – Ми стали вечерєю акули!

Карасик не міг повірити: ось і все, його незвичайній подорожі кінець і він уже ніколи не побачить ні маму-карасиху, ні тата, братів та сестер?

(Далі буде)

Віктор ДЗЮБА

Український алфавіт

*Україна – це єдина
Наша рідна Батьківщина.
Тож вивчаймо, діти, мову
Веселкову, барвінкову.*

І і

Їжачок гриби збирав –
Їжу дітям готував.
Їжачата їли все,
Що їм батько принесе.

Л л

Лелеча ходило лісом.
Лелеча зустрілось з лисом...
У гнізді і мама, й тато,
Лиш немає лелечати.

Й й

Йод – це ліки всім відомі.
Йод є майже в кожному домі.
Боїмось ми йоду марно –
Йод лікує рани гарно.

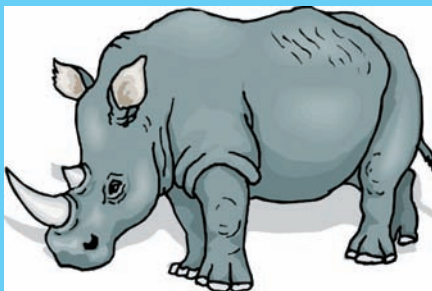

М м

Мавпа вчила мавпеня
Умиватися щодня.
Мавпеня тепер уміє
Мити хвіст і мити шию.

К к

Котик Мурчик полював,
Але мишку не впіймав.
Кішка котику сказала:
– Краще будемо їсти сало.

Н н

Носоріг – на носі ріг,
Ніс рогатий свій беріг.
А тому стирчить і досі
В носорога ріг на носі.

Василина ГОЛОВЧУК

Осінь

Надворі дощ. Стою перед відчиненим вікном і дивлюся на сумно-сріблясті краплі дощу, які, перш ніж прийняла б їх земля, ще виконують свій ритуальний танок.

Увагу привернула мені сусідова черешня, яка змінилася, оновилася новим одягом жовто-золотистого кольору. Тепер я зрозумів, чому мені так сумно на душі.

Тиха ностальгія охопила мене, навіть любий дощик не манить мене погуляти під ним, адже це вже осінній, холодний.

Якось запитав я матір:

– Чому у вас є білі волосинки, а у мене нема?

Мама відповіла:

– А це, синку, осінь красить їх мені, як і все навкруги, тебе ще не чіпає.

Дивлюся на картину «Пори року», яка висить на стіні, і дивуюся, як легко незнайомий художник міняє кольори: весна – зелена, літо – червоне, а тепер осінь – жовто-оранжевий. Непогано, але якось сумно здається мені.

Осінь ще називають золотою, адже жовтий колір панує скрізь. Магура, об-новлена, стоїть тепер більш могутча, горда, вдумлива чи лише так здається мені.

Це тільки початок осені, коли сонце,

ще наче немичне, посміхається тобі, хоче подарувати ласку та тепло, але не так, як влітку, а більш стримано; поступається місяцю, який тепер більше панує – світить, та не гріє. Ночі стають все довші і довші, а дні – коротенькі. І більш сумні, ніж дотепер, із похмурим небом.

Перший дзвінок нового навчального року прозвучав на шкільному подвір'ї

сумно, без сміху та гамору дівчор, пташки відлетіли, хіба ще можна побачити запізнілі ключі журавлів та диких гусей.

На вулицях чути гуркіт

коліс возів та переклик возарів, які привозять із поля до господи урожай.

Адже це найбагатша пора року, вона щедро нагороджує кожного господаря за його зусилля і працю, докладену весною та літом, щоб тепер милуватися багатим урожаєм, а не залишатися на зиму, як той співучий цвіркун.

Далі на картині – сердитий вітер оголює дерева від листя, яке встеляє золотою ковдрою цю землю, наче хоче захистити її від лютих мозорів, які наближаються.

Небо сумне, переповнене чорними сердитими хмарами, які несуть дощові грози, а разом і білий пухнастий сніжок.

Михайло ТРАЙСТА

МІСЯЦІ РОКУ

Січе СІЧЕНЬ білим сніжком,
ЛЮТИЙ лютує морозом,
БЕРЕЗЕНЬ прибуде пішки...
На санчатах, або возом.

Народиться КВІТЕНЬ в косах,
Вкосича дівча як мавку
І покличе ТРАВНЯ в росах
Зросити зелену травку.

Впаде на черешні ЧЕРВЕНЬ,
В ЛИПНІ літо надворі,
Чути гамір цілий день –
Ось що треба дітворі !..

В СЕРПНІ жнива й сінокоси,
Літо, літо на полях
Вже доспіли абрикоси
І суниці у лугах.

ВЕРЕСЕНЬ покличе знову
Всіх до школи, бо пора –
Вивчати українську мову,
Цьому рада дітвора.

Осінь грається фарбами –
Мов художник по садах,
Впаде ЖОВТЕНЬ кольорами
По лісах і по садах.

ЛИСТОПАД листя обтрусить,
Лишить голі дерева,
Знов пальто вдягати мусить,
Йдучи до школи, дітвора.

Ступить ГРУДЕНЬ сміло кроком
І насіє снігу нам...
Успіхів та «З НОВИМ РОКОМ !..»
Відтепер бажаю вам.

ЦВІРКУН І МУРАШКА

Процвіркав все тепле літо
Цвіркуник байдужий, –

Снігом вкрилися поля,
А він щось недужий.
Снігу стільки намело,
Що й нема де сісти,
Вже не чути цвір-цвірінь
Бо нема що їсти.

Пригадав куму мурашу,
Як вона, небога,
Все збирала та тягла
Скільки якомога.

Він ся з неї насміхав:
Що, мов, від пожару
Усе тягне та біжить
У гарячу шквару.

А цвіркуник ціле літо
Лиш цвіркає й скаче,
Як зимою мороз вщипне –
Касться і плаче.

Послухайте, любі діти,
Є така приказка:
Будь веселий, як цвіркун,
Чемний, як мурашка.

РІДНЕ СЛОВО

Вчіться, діти, і моліться
Рідними словами,
Рідне слово, рідна мова –
Вповита казками.

Що є в світі наймиліше
За рідненьке слово ?
Як воно дзвенить в піснях
У віршах чудово.

Щоб між свій народ понести
Слово до обнови,
Щоб ніколи не забути
Рідної розмови.

Вчіться, діти, і моліться, –
В житті добре буде, –
Каже вчитель, тато й мама
І всі добрі люди.

Марія ЧУБІКА

Друзі

Марк уперше в селі. Приїхав із столиці до далеких родичів. Довго дивувався сільським пейзажем: річкою, лісом, пагорбами, фруктовими садами і свійськими тваринами, яких бачив тільки на малюнках.

Годинами бігав за песиком, якого годував і бавився із ним на подвір'ї, ходив збирати курячі яєчка, дивився, як тітка доїть корову і ставив їй безліч запитань.

Він мучив своїми запитаннями і мало-го свого родича Миколку, який часто, навіть не повідомляючи маму, втікав до свого друга Мар'яна.

Допомагав Мар'янові доглядати кроликів. І яких там кроликів не було! Там наче кроляча міні-ферма! Там і великі, і малесенькі, білі і сіренькі, руді і чорненькі, а ще й рябенькі.

Мар'ян любив їх і добре доглядав. То молочка свіженького наллє, то морквину, то травички підкладе, і всі вони росли, як з води.

Марк дуже зрадів, коли Мар'ян запросив його до себе помилуватися, чим він займається у вільний час, тобто дізнатися про його хобі.

Від здивування хлопець аж ахнув, побачивши клітки із маленькими істотами.

Він брав їх у руки, гладив, обдивляв їхні маленькі хвостики, тулив до себе, торкався мордочки та тонесеньких вусиків.

З того дня Марк щоденно бігав до Мар'яна і допомагав доглядати їх.

Одного вихідного дня Миколка і Мар'ян із батьками поїхали до міста дивитися циркову виставу, а його залишили вдома в ролі завідуючого міні-фермою.

Щасливий і заклопотаний такою клопітною працею і не заперимітив, коли

гаряче літнє сонечко потонуло за обрій, залишивши за собою золотаву смугу. Теплий вечір панував над селом.

Батьки і хлопці ще не повернулися. Марко нагодував маленьких і взяв білого із чорною мордочкою на руки. Попестивши, клав у клітку, але враз блискавкою майнула думка: візьму його додому. Так і зробив. Вдома натішився ним, поклав у картонну коробку і засунув під ліжку з думкою не віддавати його Мар'янові.

Скоро заснув, але його сон був поганим. Він бачив, як Мар'ян переживає, як плаче за своїм маленьким другом.

Проснувся весь мокрий, наче облитий водою. Більше вже так і не зміг заснути.

Чув, як повернувся Миколка із батьками, але вдавав, що спить, а коли їхні голоси затихли, взяв улюбленця на руки і побіг до Мар'яна.

Поцілував, погладив кролика і поклав у клітку до його братиків. Полегшено зітхнув і вже спокійний повернувся у своє ліжка. На душі було так легко, так радісно. Думав: «І навіщо я таке зробив?»

Неймовірно скоро пролетіли дні канікул і Марк готувався до від'їзду.

Одного дня, коли сонечко стояло високо і усміхалося до хлопця із свого безмежного синього неба, до нього завітав Мар'ян. У руці тримав малу нову клітку, у якій тихо сидів кролик, білий пухнастий кролик із чорною плямою на мордочці, і своїми кругленькими очима дивився прямо на Марка.

– Це подарунок для тебе, – сказав Мар'ян і простягнув Марку гарну клітку.

– Дуже дякую, – сказав Марк і зашарівся аж по самі вершечки вух.

Наталя ЗАБІЛА

ПО ГРИБИ

1.
Така хороша осінь!
Такий веселий ліс!
Зелені віти сосен
Мереживом сплелись.
Осики та берізки
Неначе золоті.
Тремтять росинки-бризки
На кожному листі.
– Малята! Добрий ранок!
Ми зараз в ліс підем,
Сьогодні на сніданок
Грибочків наберем.

2.
Під жовтою осикою,
Блискучі та слизькі,
Родиною великою
Розсілись маслоки.
А там, де починається
Зелений ялинник,
Сидить собі й пишається
Хороший боровик.
І поруч з печеричками
Розсілися рядком,
Мов братики з сестричками,
Піддубки під дубком.
А ось пеньок з опеньками!
А он іще грибок!

Малята повні жменьки їх
Кладуть у козубок.

3.
– А ти чого, Маївочко,
Така весела йдеш?
Повнісіньку кошівочку,
Напевно, нам несеш?
– Та ні! Один у кошику –
Зате який же гриб!
Такого ви хорошого
Ніколи не знайшли б.
Така велика шапочка,
А ніжка – як пеньок!
Червоний, в білі крапочки, –
Невиданий грибок!
На галяві під кущиком
Він у травиці ріс,
З голівкою блискучою,
Найкращий на весь ліс!
Тут збіглися ми з бору всі!
– Ой дівчинко мала!
Ти ж погань-мухоморище
Під кущиком знайшла!
Зламай його на кришечки,
Покинь його мерщій,
А ці ось сироїжечки
Збирай у кошик свій!

Прислів'я та приказки про листопад

- Листопадовий день, що заячий хвіст.
- У листопаді зима на заграді.
- Листопад і колесо, і полоз любить.
- Листопад зимі ворота одчиняє.
- Листопад – ворота землі.
- Листопад не лютий, проте питає, чи одягнтий та взутий.
- У листопаді зима з осінню бореться.
- Якщо в листопаді з'являються комахи - зима буде теплою.
- Листопад вересню онук, жовтню син, а грудню рідний брат.
- Пізній листопад - до суворої й тривалої зими.
- У листопаді голо в саді.

Українські народні казки

ПРО ЖІНКУ, ЩО ВИГАНЯЛА ЧОРТІВ

Жили колись в одному селі чоловік та жінка. Чоловік був тихий, добрий – такий, що й курці «добридень» скаже. А жінка йому дісталася така, як коса: коли говорила, то гейби косила. Чоловік аж підскакував від її язика.

Одного дня сапали у полі мандибурку. Скінчили роботу, коли сонце ще було на ціле коромисло від заходу, і рушили додому. Зайшли у ліс, вийшли на галявину.

– Ади, як тут файно викошено траву, – сказав чоловік.

– Не викошено, а вижато, – заперчила жінка.

– Ні, так рівненько, попри саму землю – можна лише косою.

– Серпом теж, – не вгавала вона.

– Нащо баки мені забиваєш? Це викошено!..

– Ні, вижато, вижато, вижато і все!.. – кричала жінка на весь ліс.

Вона й не побачила, як закінчилася поляна і починалося провалля. Ступила ще крок і полетіла каменем у прірву. Та коли летіла, то все ще кричала:

– Вижато, вижато, вижато!

А потім замовкла. Чоловікові уже стало її жаль, бо яка не є, а все-таки жінка. Ліг на краю прірви, дивиться у темряву й кричить:

– Жінко-о-о!

Та звідти – ні слова. Чоловік не йшов додому – тут заночував. Прокинувся від якогось крику. Дивиться, а то чорти вискакують з провалля і кидаються в корчі, як ошпарені.

Чоловік спитав:

– Чого ви налякалися? Чорти ледве дихають:

– До нас хтось кинув бабу, що з язиком, як праник. І нема з нею витримання: ми слово, вона – десять.

– Та це ж моя жінка, – похвалився чоловік.

– Бідний ти, небораче. Ми б не хотіли бути в твоїй шкірі, – і чорти повтікали.

Чоловік пішов додому, взяв сокиру і почав робити довжелезну драбину. Коли була готова, спустив її у прірву. Нахилився і гукнув:

– Жінко, лізь сюди!

Але вона скоріше умре, а не зробить так, як каже чоловік.

Той сидів півгодини й чекав. Нарешті нахилився й сердито крикнув:

– Сиди там до віку!

Як почувла жінка ті слова, то за хвильку була на галявині. Накинулася знову:

– Ти, чоловіче, думав, що мене чорти візьмуть й оженишся з молодого, га? Ніколи на світі! Не позбудешся мене до гробової дошки!

Чоловік не озивався. Дорогою він щось довго думав. Аж потім сказав:

– Я виджу, жінко, що ти можеш чортів виганяти. Ми б могли цим грошей заробити. Ходім у світ, може, нам щось лучиться.

– Ходім, чоловічку. Я люблю мандрувати...

Пішли селами, містами. Дійшли аж до столиці. А там великий смуток, висять чорні фани.

– Що сталося?

– Царівна заслабла.

– А що з нею?

– Кажуть, що в ній чорти. Цісар обіцяє дати мішок золота тому, хто вижене чортів із його доньки.

Пішли до палацу. Стали перед цісарем, і чоловік сказав:

– Ясновельможний цісарю, моя жінка вміє чортів виганяти.

– Файно, чоловіче. Як вижене їх із моєї доньки, то дам мішок золота.

Жінку пустили до покою. Царівна сиділа в золотому кріслі. Жінка тільки почала наблизитися до неї, як вона затремтіла: чорти впізнали жінку й дали драла, хто як міг.

Чоловік і жінка взяли мішок золота і вернулися додому газдувати.

Загадки

Коли це буває,
Що клен запалає?
А прихопив морозець
Та повіяв вітерець,
Весь вогонь на землю впав,
Зовсім клен без листя став.
(Восени)

Чарівник прийшов у ліс,
Фарби, пензлика приніс.
У діброві та садочку
Стали жовтими листочки.
(Жовтень)

Літом зелений, квітучий, співучий.
Іноді він загадковий і дивний.
Стане у пору осінню чарівний.
(Лі)

На дереві гойдається,
Жупан колючий має.
На літо одягається,
А восени скидає.
(Каштан)

Осіння квітка сукню вділа
рожеву, синю, ніжно-білу.
Стоїть, неначе їжачок,
у неї сотні пелюсток.
(Ацира)

Дивний ключ у небо лине,
Не залізний, а пташиний.
Цим ключем в осінній млі
Відлітають...
(Грибок)

І граємося, і вчимося!

ХТО ЧОГО ВЧИТЬСЯ

1. Послухайте правильне читання вірша вчителькою, вихователкою чи кимось іншим.

Хто чого вчиться

*Звірі – в хащах лісових,
Риби – в водах річкових,
Птиці поміж віток
Учать своїх діток.*

*А хлоп'ята і дівчата
Дружно в школу йдуть навчатись.*

*Учать мами: рибку – плавать,
Звіра – бігати, птиць – літати.
А дітей навчає вчитель
Все уміть, багато знати.*

*Коли риби виростають,
Добре плавають в воді,
Птахи високо літають,
Звірі бродять по землі.*

*А людина виростає –
Їздить! Плаває! Літає!*

*Одкриває, пізнає
Геть усе, що в світі є.*

2. Запам'ятайте значення слів, пояснене однією з вищезгаданих осіб:

*звірі бродять птиці пізнає
хащі одкриває дружно світ*

3. Розмалуйте відповідними кольорами вищезгадані малюнки.

4. Пригляньтесь, як уважно слухають пташенята, зайченята і рибинки своїх матерів. Чи ви з такою увагою слухаєте повчання ваших матерів?

5. Чого навчають вас ваші матері?

6. Як ви розумієте слова вірша «А хлоп'ята і дівчата/ Дружно в школу йдуть навчатись»?

7. Чого навчаєтесь ви у дитсадку чи в школі?

8. Як розумієте рядки вірша «А дітей навчає вчитель/ Все уміть, багато знати»?

9. Дайте приклад того, як вихователка чи вчителька допомогли вам уміти (знати), розуміти певну річ, незрозумілу вам.

10. Як розумієте ви такі вирази: «риба плаває» і «людина плаває в життєвому морі», «птахи літають» і «люди літають» (високо піднімаючись у площині їхніх знань, думок)?

11. Складіть по одному реченні з новими словами, які ви вивчили з цього вірша.

Подав І. Ребошанка

Зроби власними руками!

Хелловін

Один з найвеселіших свят року – це Хелловін. В Америці і в Європі свято Хелловін стоїть на другому

місці після Різдва. Головний атрибут свята – це, звичайно, ліхтар із гарбуза.

Чорні кішки, поряд з гарбузом, привидами, скелетами також є символами цього цікавого свята. Котам поклонялися в стародавньому Єгипті, в Середньовіччі, Греції. В Ісламі коти досі вважаються священними тваринами, а білим представникам цієї породи дозволено навіть входити в мечеть.

У нас це свято не настільки популярне, як в Америці. Але ми переконані, що ви з радістю підготуєтеся до цього свята, виготовите маскарадні костюми і створите святкову таємничу атмосферу.

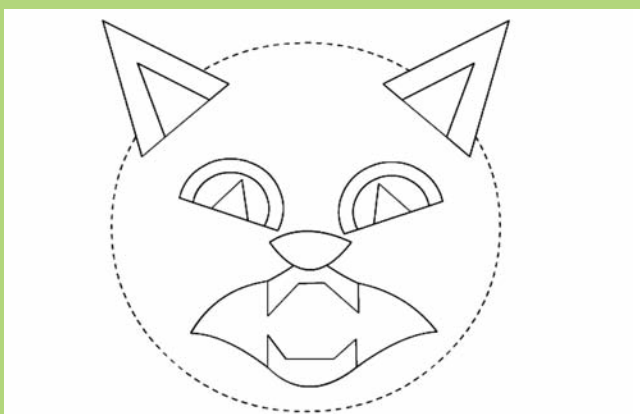
Пропонуємо виготовити до цього свята чорного кота.

Матеріали:

- Двосторонній папір чорного кольору;
- Щільний папір або картон чорного, оранжевого і білого кольорів для очей, носа, вух і пащі.
- Клей для паперу, ножиці.

Спосіб виготовлення:

1. Роздрукуйте шаблон кота та інструкцію в картинках.
2. Далі, слідуючи за інструкцією, виріжте смугу чорного кольору і зігніть її гармошкою, ширина кожного ділення приблизно 5 мм.

Довжина смужки повинна дорівнювати довжині двох альбомних аркушів паперу

3. Зверніть гармошку в коло і склейте.
4. Приклейте очі, вуха, ніс і рот із зубами.

Переклад з російської Людмили Дорош
www.babylessons.ru

Сторінка народознавства

ВВЕДЕННЯ (Третя Пречиста)

У жовтні – листопаді двічі відзначається день Параски: 23 жовтня «Преподобиці» та 10 листопада «Мучениці». Ім'я Параска в народі асоціюється з П'ятницею, у деяких місцевостях її називають Параскевою П'ятницею, іноді ж просто святкують святу п'ятницю.

Свята Параскева народилася у III ст. в місті Іконії в багатій і благочестивій християнській сім'ї. Батьки дали їй ім'я на честь п'ятниці, яку шанували як день страждань Господніх. Вона стала звертати язичників у християнство, за що й постраждала.

Особливою пошаною Параскева Великомучениця користується у православ'ї. Ім'я її пишеться як «Свята Параскева, наречена П'ятниця». На іконах Параскеву зображують жінкою високого зросту з променистим вінком на голові. Образи Святої П'ятниці вважаються чудотворними: вони охороняють сімейне щастя і благополуччя.

Параскеву П'ятницю вважали і шанували на Русі як покровительку мандрівників, а також убогих і жебраків. Їй молилися за оберігання худоби від падежу, про зцілення від важких душевних і тілесних недуг. На честь святої Параскеви будували придорожні каплиці та храми на «Подолі», тобто на березі річки, біля води. Поруч з цими церквами, як правило, селилася в своїх халупах злиденна братія, у великих містах поблизу їх розташовувалися будинки для богодільні

День Параскеви П'ятниці в народі

часто називали грязніхой, або порошіхой – через негоду, характерну для цієї пори року: «На Параскеву П'ятницю велика бруд... Параскева П'ятниця – чотири седмиці до зими... Сім погод надворі – сіє, віє, крутить, мутить, реве, зверху ллє, знизу мете». У день пам'яті Параскеви прийнято освячувати в церкві плоди, які зберігаються потім до наступного року.

З п'ятницею пов'язано й чимало старовинних прикмет і повір'їв. Так, вважається, що сон, який приснився в ніч на п'ятницю, пророчий. Кажуть, що якщо, лягаючи спати в цю ніч, вимовити: «П'ятниця-п'ятниця – хто любить, той присниться!», то неодмінно побачиш уві сні того, хто до тебе небайдужий. Іноді при цьому радять покласти під подушку гребінь або дзеркало...

У п'ятницю не можна працювати і їсти скоромне. За поширеним в Україні повір'ям, св. П'ятниця ходить по землі в образі жінки (в чорному або в білому одязі). Все тіло в неї зранене голками, веретенами, поколене гребенями: від того, що порушується її заборона шити, прясти, ткати в п'ятницю. Тому напередодні свята дівчата знімали нитку з веретена: вночі могла прийти прясти відьма та ще й П'ятниця могла покарати власницю прялки.

Згідно з іншим повір'ям той, хто поститься по п'ятницях, ніколи не буде хворіти пропасницею.

На Параски господарі окропляли бджіл йорданською водою, обкурювали ладаном і складали на зиму.

Осінь

Слова А. М'ЯСТКІВСЬКОГО

Музика Н. ШЕВЧЕНКО

Помірно

Gm Dm Gm A7 Dm Dm Gm

Ось я за сос- но- ю,

A7 Dm D Gm Dm A7

Ось і ли- стя в'я- не... О- сінь я... За мно- ю йдуть гу- с ті ту-

Dm Gm Dm Gm A7 Dm

ма- ни.

Ось я за сосною,
Ось і листя в'яне...
Осінь я... За мною
Йдуть густі тумани.

Осінь я. Осоння
Листям засипаю.
Осінь... Трави сонні
Долу нахиляю.

Ранками імліста,
Вдень, як позолота.
Обриваю листя –
Це – моя робота.

Розмаляй сторінку

Пограймося!

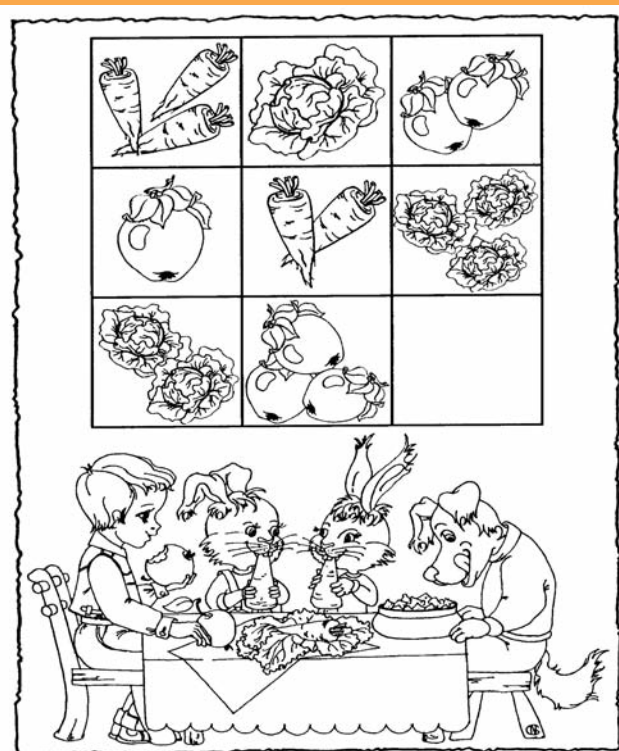
Які дві помилки допустив вусатий художник у картині «Летять перелітні птахи»?

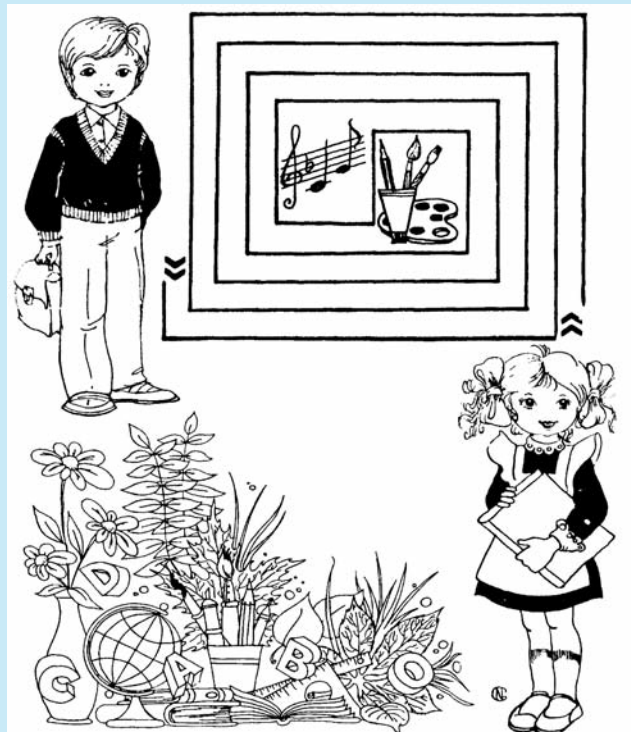
З'єднай лінією по парам сучасні предмети з їхніми пра-пра-батьками.

Подумай і скажи, що треба намалювати в пустому квадратику.

Василько вчиться у 1-А класі, а Надійка – у 1-Б класі. Хто ж з них іде на заняття з малювання, а хто – на урок музики?

Тишається нашими дітьми!

Любі діти!

Ось і осінь надійшла. І осілась, надійна і горда, у своїм буйноквітті. І врожайна. Господарі позбирали, щоб на зиму було, а ви, дорогі діти, до школи спішіть, кожного дня навчайтесь, набирайте знань, бо від цього – ваше майбутнє.

Ми знаємо, що ви кмітливі, допитливі й розумні. Не втрачайте можливості майбуття. Будьте собою!

Хай щастить вам!

**Добра Дарія,
5 років, Сігету Мармаціей**

**Лаврук Меліна Юлія,
2 роки, Верхня Рівна**

**Лаврук Андрій Юліан,
6 років, Верхня Рівна**

Учениці школи с. Мілішеуць